

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Za socialni napredek.

Zunanji svet najrazličnejšim problemom socialnega značaja stalno posveča veliko pažnjo. Vrste se ankete, konference, komisije, prireditve najrazličnejših vrst. O problemih socialne politike ne razmotrivajo samo delavci, delavske politične stranke in delavske strokovne organizacije. S temi vprašanji se ne prestanto pečajo vse stranke, znanstveniki na univerzah, podjetniki vseh vrst. Vse kaže, da res ni več daleč čas, v katerem bo vsa javna politika prožeta socialnega duha. Kdor ima interes in smisel za socialno-politična vprašanja, skuša, da svoje misli in nazore v javnosti vedno bolj poudarja, da je tako javnost neprestano informirana in zainteresirana na socialnih problemih.

Pri nas žalibog ni tako. Imamo sicer med drugim tudi ministrstvo za socialno politiko, toda ono je pač samo zato ministrstvo, da more nekdo biti minister. Iz tega ministrstva bi morale neprestano izžarevati nove misli, vzpodbude, delo in razmah, toda o vsem tem ne vidimo ničesar. Tudi drugače naša javnost smatra iz nekega čudnega predpoka socialno-politična vprašanja za vprašanja nižje vrste, katera so pač namenjena le slabim ljudem, revežem, zaničevanim in teptanim. Pa vendar je nebroj nerešenih problemov, ki imajo izrazito socialni značaj in so splošne važnosti. Politika v malem narodu ne more biti drugačna kakor socialna, in zato bi bilo i dobro i koristno, ako bi v naše javno in zasebno življenje prišlo več socialnega dela, praktičnega in teoretičnega. Razni politiki, znanstveniki, šole, zlasti naša univerza bi morali pokazati več inicijative, več organiziranega smisla za socialna vprašanja. Smo sicer kmetijski narod, toda tudi ta narod ima mnogo potreb socialnega značaja. Naše brezbriznosti v tem oziru mora biti konec, in ako hočemo, da nas bo svet gledal z bolj simpatičnimi očmi in bo cenil našo kulturo, moramo tudi v socialni politiki, v državnem in splošno javnem življenju pokazati več aktivnosti. Prednjačiti pa bi morala naša univerza, ki bi morala v vseh ozirih res biti univerza.

V svetu si delamo sramoto. Kierkoli se vrši kako pomembnejše zborovanje socialnega značaja, tam nas ni. In ne samo to, da se mednarodnih socialno-političnih udejstvovanj ne udeležujemo, naša brezbriznost gre celo tako daleč, da važnejših pojavov socialno-političnega značaja niti ne registriramo, dasi nam drugače ne uide nobena plavalna tekma in noben nogomet. Sredi oktobra se je na Dunaju vršil kongres mednarodne asociacije za socialni napredek. Štirinajst vlad se je tega kongresa udeležilo in udejstvovalo v razpravah. Listi, dnevni in strokovni, so prinesli obširna poročila. Pri nas pa je bilo vse tiho, kakor da bi mi na socialnem napredku ne bili zainteresirani.

Mednarodna asociacija za socialni napredek je velika in pomembna organizacija in s svojim neoficijelnim značajem tvori važno oporo oficijelnemu Mednarodnemu uradu dela in slednjemu daje neprestano nove impulze in misli. V tej asociaciji so združene vse večje svetovne organizacije, ki se pečajo z raznimi problemi social-

nega značaja. To asociacijo predstavlja mednarodno združenje za zakonito zaščito delavstva, mednarodno združenje proti brezposelnosti, mednarodno združenje za socialno zavarovanje. Asociacija je razdeljena v nacionalne sekcije, v katerih delujejo prvi strokovnjaki iz vseh slojev in stanov, tudi iz vrst podjetnikov. Cilj asociacije je, da socialno vprašanje znanstveno razmotriva in tako širi razumevanje za socialni napredek ter izpodbija razne predsodke, katerih je zlasti glede socialne politike veliko.

Kongres se je pečal z aktualnimi vprašanji. Zlasti je posvetil svojo pozornost problemu delovnega časa v zvezi z delovnim učinkom. Pod-

lago razpravi je nudilo poročilo o delovanju nemške tozadevne komisije, katera že nad leto dni zbira najrazličnejše praktične podatke, s katerimi naj se enkrat za vselej dokaže, da je zahteva po 8urniku tudi s stališča intenzitete produkcije utemeljena. Posebno pozornost je kongres posvetil vprašanju racionalizacije, t. j. izpopolnitvi produkcijskih metod, in je ugotovil, da more racionalizacija prinesiti koristne posledice in biti socialnemu napredku v korist. Seveda pa je ta problem previdno reševati, da ne povzroči močnejše brezposelnosti.

Treba je, da mimo takih pojavov ne hodimo brezbrizno, kajti drugače nas bo svet prehitel in gospodarsko še bolj zasužnil. Socialni napredek je tudi gospodarski napredek. Zato je vredno, da mu posvečamo večjo pažnjo.

Osemurno delo v trgovskih obratih.

V Ljubljani so dne 8. novembra zborovali trgovci, ki so sklenili, da se v trgovskih obratih dela najmanj po 11 ur dnevno. O delovnem času so trgovci sklepali zato, ker je naročil minister za socialno politiko velikemu županu, da izda naredbo, ki bo v zmislu zakona o zaščiti delavstva urejevala delovni čas v okviru osemurnika.

Nameščenci trgovskih obratov upravičeno zahtevajo, da se uvede osemurni delovni dan. Zahteva končno ni nova ali kaj posebnega, saj je danes že povsod prodrlo naziranje, da je dovolj, če mora delavec ali nameščenec delati osem ur na dan. Tudi naša zakonodaja je sprejela načelo osemurnika. Da se sedaj oglašajo nameščenci trgovskih obratov, ni to razumeti tako, kot da se bore za nekaj novega, ampak hočejo le, da se spoštuje in izvaja veljavni zakon.

Sodeč po sklepu ljubljanskih trgovcev (katerim so se pridružili tudi celjski trgovci), **delodajalci nasprotujejo, da se izvaja zakon.** Ob enem se pa postavljajo na skrajno reakcionarno stališče in zahtevajo enajsturno delo, četudi je osemurno delo priznано v vseh količkah naprednih in civiliziranih državah. **Ljubljanske in celjske trgovce je lahko sram svojih sklepov in nimajo prav nobenega povoda, da jih potem še razglašajo v časopisju.**

Trgovci se v borbi proti izvajanju osemurnika sklicujejo na konsumenta, kateri so baje

interesenti na tem, da so odprte trgovine več kot osem ur na dan. Že lahko mogoče, da si ta ali oni konsument želi, imeti odprto trgovino tudi ob desetih zvečer, da nakupi, kar je čez dan pozabil. Neresna je pa zahteva, da morajo biti odprte trgovine čez čas samo zaradi maloštevilnih malomarnih zamudnikov in da bi bili zato nameščenci oropani vsakega prostega časa. Povsod mora biti red. Tudi malomarneži se bodo morali privaditi, da v pravem času nakupijo blago v trgovinah.

V splošnem se pa mora ugotoviti, da **vsi konsumenti soglašajo z zahtevo trgovskih nameščencev, da se uvede osemurnik v vseh trgovskih obratih.** Solidarnost je tudi samoobsebi umljiva. Kajti, kako naj bo potem delavec ali uradnik moralno upravičen, zahtevati zase osemurno ali šesturno delo, če bi pa zagovarjal trgovčevostališče, da se dela po enajst ur na dan. Trgovci naj kar utihnejo s svojim sklicevanjem na interese konsumentov, katere bodo konsumenti že sami varovali.

Nobenega stvarnega razloga ni, da se v trgovskih obratih v smislu zakona brez odloga uvede osemurnik. Pričakujemo, da odločujoče oblasti ne bodo prav nič uvaževale reakcionarnih sklepov trgovcev in da bodo najstrožje predpisale osemurno delo za vse trgovske obrate brez izjeme.

Dom slovenskega delavstva.

V Ljubljani na Miklošičevi cesti poleg Okrožnega urada za zavarovanje delavcev se gradi trinadstropno zgradbo Delavske zbornice za Slovenijo. Zgradba se nahaja sedaj v surovem stanju pod streho in bodo predvidoma do prihodnje jeseni končana gradbena dela. Delavska zbornica dobi svoj dom, ki bo tudi na zunaj dostojno reprezentiral važno delavsko ustanovo.

Zgradba Delavske zbornice bo stala nad šest milijonov dinarjev. Gradbeni stroški se pokrijejo iz gradbenega fonda Delavske zbornice v znesku enega in pol milijona dinarjev in iz posojila fonda za Borze dela v znesku enega milijona osemsto tisoč dinarjev. Ostalo vsoto dá na razpolago

mestna občina ljubljanska na podlagi pogodbe, ki jo je sklenila z Delavsko zbornico in ki se glasi:

I.

Delavska zbornica za Slovenijo se zavezuje vložiti v gradbeni fond mestne občine ljubljanske 3.300.000 Din (tri milijone tristo tisoč dinarjev). Mestna občina ljubljanska se zavezuje, da bo začela graditi tekom leta 1927. po priloženem osnutku na Miklošičevi cesti poslopje s 30 (s tridesetimi) stanovanji, v katerem bodo tudi prostori Delavske zbornice in njej priključenih organizacij ter prostori za Borzo dela. Hiša mora biti tekom leta 1927. v surovem stanju pod streho.

II.

Hiša na Miklošičevi cesti bo last mestne občine ljubljanske.

III.

Mestna občina ljubljanska se zavezuje:

a) da bo dala poslovne prostore, ki so označeni v priloženem osnutku kot prostori Delavske zbornice in njej priključenih organizacij ter Borze dela, Delavski zbornici v najem in da te najemne pogodbe tekom 15 (petnajstih) let ne bo odpovedala;

b) da bo oddala polovico stanovanjskih prostorov v zgradbi po predlogu upravnega odbora Delavske zbornice za Slovenijo.

IV.

Ves od Delavske zbornice v gradbeni fond naloženi kapital se bo obrestoval zbornici po 4 (štiri) odstotke.

Najemnina za prostore Delavske zbornice za Slovenijo se bode določila tako, da se bodo križe s tem obresti onega dela v celotno zgradbo investiranega kapitala, ki je investiran v prostore, ki so dani v najem Delavski zbornici.

Poleg tako ugotovljene najemnine bo vračala zbornica mestni občini stroške za popravila in čiščenje, ki se tičejo samo teh prostorov in pa sorazmeren del ostalih stroškov za popravila in čiščenje, kolikor se ta popravila ne tičejo izključno prostorov, oddanih drugim strankam.

Delavska zbornica bo odstopila svojim priključenim organizacijam in Borzi dela glasom osnutka nanje odpadajoče prostore pod istimi pogoji v podnajem.

V.

Delavska zbornica za Slovenijo se zavezuje, da za dobo 15 (petnajstih) let ne bo predložila v vnovčenje v njeni posesti se nahajajočih obli-gacij gradbenega fonda, tudi, ako bi bile te obli-gacije prej izžrebane.

VI.

Mestna občina se zavezuje, da bo prepustila zgradbo na Miklošičevi cesti Delavski zbornici v nakup za ceno, ki se bo ugotovila po dovršeni gradnji komisijonelno kot stavbna cena, ako bo to Delavska zbornica tekom 15 (petnajstih) let po

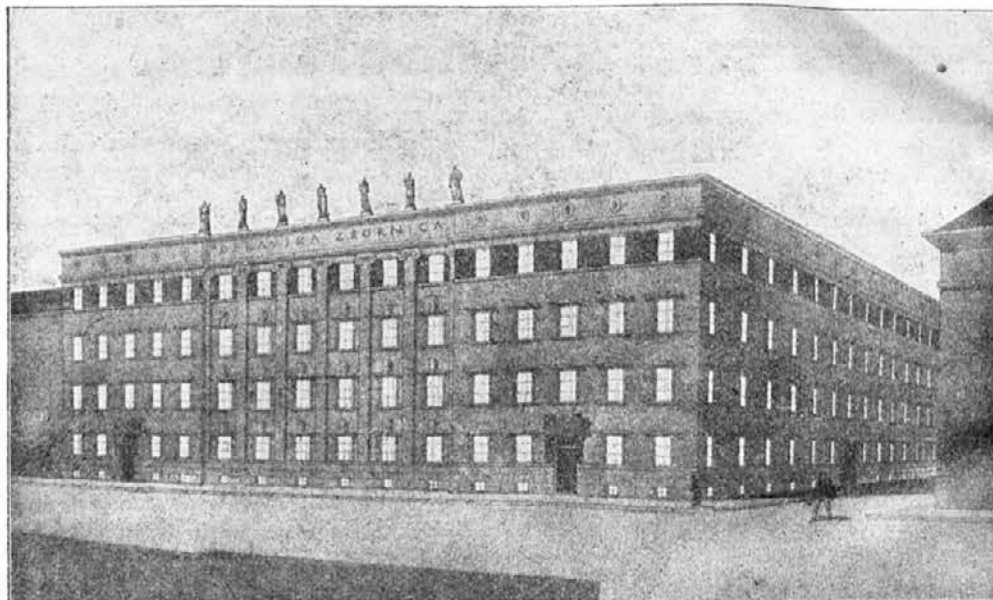
dovršeni zgradbi zahtevala. Stroški, ki se bodo zaračunali od strani mestne občine ljubljanske za izdelavo načrtov in nadzorstvo pri zgradbi, ne smejo presegati 3 (treh) odstotkov stavbne vsote po obračunu.

Delavska zbornica bo dala v svrhu odkupa te hiše v svoj proračun vsako leto primeren znesek, ki pa ne sme prekoračiti zneskov, ki so bili namenjeni glasom proračuna Delavske zbornice za Slovenijo v letu 1927. za najemnino prostorov, ki jih je imela najete zbornica v Ljubljani in ki so bili namenjeni kot prispevek v pokojninski fond lastnih nameščencev.

Posojilo iz fonda za Borze dela bo morala Delavska zbornica vrniti tekom 25 let proti štiri-odstotnemu obrestovanju.

V zgradbi Delavske zbornice bodo poleg prostorov za pisarne zbornice še prostori vseh delavskih strokovnih organizacij, prostori zbornične knjižnice in čitalnice, delavskih kulturnih organizacij, zborovalna dvorana, brezalkoholna gostilna ter 30 stanovanj.

Tako dobe v zgradbi Delavske zbornice na eni strani delavske organizacije prikladne prostore, vse delavstvo pa reprezentativen dom.

Palata delavske zbornice.

Skrajna predrznost.

Pretekli teden se je vršila v Beogradu od ministrstva za socialno politiko sklicana anketa, na kateri se je obravnaval pravilnik o obratnih zaupnikih. Enkete se je udeležilo tudi zastopstvo Delavske zbornice za Slovenijo.

Delavskim zastopnikom je bil tik pred začetkom ankete predložen nov načrt pravilnika,

ki se precej razlikuje od sedanjega vladnega načrta. Podrobno bomo še imeli priliko govoriti o pravilniku. Danes hočemo delavstvo seznaniti le s skrajno nazadnjaškim stališčem, ki so ga na enketi zavzeli zastopniki delodajalcev.

Zastopniki delodajalcev so na enketi izjavili, da odklanjajo vsako diskusijo o predloženih

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Tiničino breme.

«Skoro bi —»

«Nič skoro. Kaj pa misliš, saj je učen. V latinske šole je hodil,» je utemeljeval Tomi. «in kaj vem, kam še. Če je potem pustil, kaj bi to!»

«Tisto že,» se je komaj zadrževala Matilda.

«Kar je komu namenjeno, je namenjeno. Vidiš pa lahko, da ve in zna toliko, da mu zlodej ne pride na kraj.»

«Če mu le ne bomo premalo,» je slednjič ušlo ženi.

«Moraš pač naravnati njo tako, da bo prav.»

Premišljevala sta oba in sta molčala. Hči, ki jima je bila še pred kratkim odveč, je vzrastla v njunih mislih kakor zakleta devica v sanjah pastirjevih. Nenadoma sta uvidela, da imata v svoji lasti in oblasti živo blago, ki ga ljudje občudujejo in dobivajo skomine nanj. Še celo on, Lomnik, gospod in pomožni pisar v tovarniški pisarni, Nikdar ni umazan in nikdar ni črn, najvišji gospodje govore ž njim kakor z enim svojih. Če bo Tini pametna —. Pa kaj, saj mora biti pametna, živa kri njune krvi...

V sobi je zopet Lomnik zapel pesem, ki je nosila dih zakotnih ulic v zavrženih pred-

mestjih. Pel je kričeče, toda tako razločno, da je Tini razumela vsako posamezno besedo. Dekle je vzdrhtevalo.

«Pojdem,» je razmislila trudno in se je dvignila na bornem ležišču, «kam daleč v svet, kjer bi ne čula niti sluha o domu.» Med jokom si je začela urejevati obleko.

«Dom — ti proketo ime,» je občutilo trpeče srce v nemi boli.

Lomnik je utihnil in Tini je oprezno stopila v vežo. Hotela je izginiti brez sledu, toda iz teme je seglo po njej in jo je zgrabilo tako, da ji je zastalo dihanje. Ko pa se je zavedla, je stala v sobi pred razigranim Lomnikom. Kolena so se ji šibila in kakor pred Bogom je pokleknila predenj:

«Samo nocej ne.»

Tako drhteče je molil glasek in tako iskreno je prosil zbegani pogled, da se je moral pisar zateči k smehu po pomoč. Kljub tridesetim letom in neštetim pustolovščinam v minulosti se mu je zdel prizor nekaj posebnega in izbranega.

«Kaj bi,» jo je dvignil pokroviteljsko in je dostavil s prijaznim pogledom: «Saj ti smem reči Tini? Je vse bolj domače, ali ne?»

Deklica je bila kakor bilka.

«Vse smete. Ne, nič ne smete! Samo pustite me, da grem!»

«Kam?»

«Po svetu.»

«Saj je svet pri nas,» se je smejal pisar in jo je odvedel na klop.

«Gospod, kričala bom —»

«Kaj govoriš, ko vem, da ne boš!»

Tini je bila popolnoma ob moč.

«Pa bom,» je še skušala hlavno.

«In če?» je menil Lomnik malomarno, zaklenil duri in je spravil ključ v žep:

«Tako.»

Deklica je ostrmela in skoro steklene so bile njene oči od groze. A najbolj strupena je bila misel, da bi je morda niti lastna mati ne branila.

«To znamo mi,» je rožljaj pisar z drobižem in je prisedel. «Kaj boš otepala, saj vem, kaj se spodobi! Saj je povsod tako. Kar pogledaj po vsem Sv. Jožefu. Ali je ena, ki bi ne bila pametna?»

Tini skoro ni več vedela zase in tudi njene besede so bile samo grgljanje:

«Jaz pa hočem take pameti!»

«Ej, dete,» je obšlo pisarja tiho pomilovanje, a zraven je podražil naglas:

«Pa vprašaj mamo!»

Tedaj je otrok kriknil, da je zaječalo po vsej koči. Lomnik je zaškrtal z zobmi in je planil proti durim. Ko je Tomi prišel z lučjo, je že stala Tini v veži in pisar je prišel kakor slučajno, da bi pogledal, kaj mu kali svečanost tega večera.

«Kaj je?» se je čudil puškar.

Lomnik je igral po svoje:

predlogih. Zatrjevali so, da pomenja pravilnik za industrijske in obrtne obrate nov povod za vznemirjenje, da nalaga poslodavcem težka bremena, ki jih v času sedanje krize industrija nikakor ne bi mogla prenesti. **Končno so poučarjali, da je treba izmeniti cel zakon o zaščiti delavcev in so predlagali, naj se pravilniki suspendirajo, enketa pa započne razgovor o izmeni zakona o zaščiti delavcev.**

Delodajalci so s svojo izjavo odkrili karte. Nasprotniki niso samo pravilniku o obratnih zapornikih, ampak njihovo stremiljenje gre celo za tem, da se spremeni zakon o zaščiti delavcev. Jasno pa je, da si to spremembo delodajalci ne predstavljajo v dobro delavcem, ampak hočejo le še poslabšati določila v škodo delavcev.

Kmalu nam ne bo ostalo od dobre socialne zakonodaje ničesar drugega kot zakon o zaščiti delavcev. Ne vidimo v tem zakonu uresničenih vseh svojih socialnih teženj, a vendar nekaj je, na kar se lahko delavec opira v obrambi za

svoja prava. In danes je tudi že skoraj edino, na kar se delavec lahko sklicuje, v zakonu o zaščiti delavcev. Delodajalci pa sedaj na enketo v obraz delavskim zastopnikom brez sramu izjavijo, da bi še ta obrambni zakon radi vzeli delavcem.

Proti tej delodajalski nesramnosti ni drugega odgovora, kot da se delavci in nameščenci še bolj oklenejo svojih strokovnih organizacij in institucij, kot so Delavske zbornice. Delavstvo naj se zaveda, da se nasprotnik ne ustraši nobenega sredstva, da ga popolnoma ustrahuje in mu naloži še težja bremena. Reakcija se pri današnjih režimih čuti močno, da celo že išče pota, kako bi uničila ali vsaj poslabšala edino zaščito, ki jo še ima delavstvo v zakonodaji.

Predlog, da zahtevajo delodajalci diskusijo o zakonu o zaščiti delavstva, naravnost kriči, da se delavci in nameščenci zganejo iz svoje letargije in prične solidarno in enotno akcijo za obrambo svojih pravic.

spevki. Nadzorstvo vodi minister trgovine, ki dovoljuje s pomočjo posebne komisije državne prispevke, ki znašajo 33 odstotkov izplačanih podpor.

Na **Nizozemskem** določa odredba z dne 2. decembra 1916. državne prispevke blagajnam stanovskih društev. Navadno plača polovico prispevkov država, polovico pa občina, kjer brezposelni stanuje. Leta 1923. so se zvišali državni prispevki od 100 odstotkov članskih prispevkov na 150 odstotkov in še več. Prispevki države in občin so znašali leta 1923. približno 3.700.000 goldinarjev!

Na **Norveškem** se dopolnjujejo odloki leta 1906., 1908., 1911. in 1914. z zakonom z dne 6. avgusta 1915. Država in občine oddajajo obligacijske prispevke blagajnam za brezposelne. Občine imajo nadzorstveno pravico. Podpiranci pa se kontrolirajo potom javnih delavnih izkazov.

Na **Španskem** je ideja zavarovanja proti brezposelnosti le malo razširjena. Odredba z dne 18. marca 1919. priznava zavarovalnim blagajnam državne prispevke. Nadzorstvo je prepuščeno izključno le državnim oblastvom.

Na **Češkoslovaškem** se je po vojni kot demobilizacijski ukrep uvedlo zavarovanje proti brezposelnosti. Zakon z dne 19. julija 1921., ki pa je stopil zaradi gospodarske depresije v veljavo šele štiri leta pozneje — torej leta 1925. — je izpremenil to staro zavarovanje, v zavarovanje po gentskem sistemu. Državne prispevke dobe člani strokovnih zvez, ki izpolnjujejo gotova zakonita določila. O izplačevanju teh državnih prispevkov odloča ministrstvo za socialno skrbstvo.

Bolgarija ima podpiranje brezposelnih urejeno z zakonom z dne 12. aprila 1925. Prispevki, ki jih plačujejo po eno tretjino delodajalec, delojemalec in država, se stekajo v socialnem zavarovalnem fondu.

Zanimivo je dejstvo, da je izmed vseh držav kot edina že pred vojno posedovala obvezno državno zavarovanje brezposelnih **Velika Britanija**, ki ima sicer v splošnem prav pomanjkljivo zakonodajstvo. 16. decembra 1911. je izšel zakon o zavarovanju (National Insurance Act), ki pa je veljal le za gotove skupine obratov (visoke in nizke gradbe, gradbe strojev, gradbe ladij — vozil in železnic). Z zakonom z dne 4. septembra 1916. (Munition Workers Act) se je za-

Pomoč brezposelnim v drugih državah.

Pri zakonitem zavarovanju proti brezposelnosti se uveljavljata dva načina:

1.) zavarovanje po gentskem sistemu (Belgija, Danska, Francija, Nizozemska, Norveška, Španska in Češkoslovaška republika);

2.) javno-pravno prisilno zavarovanje (Bulgarija, Velika Britanija, Italija, Nemčija, Nemška Avstrija, Poljska in, kot edina prekooceanska država, Queensland).

V **Belgiji** se je uporabljal prisilni sistem dolgo časa brez zakonitih pravil. Z uredbami od dne 30. decembra 1920., ki so se do današnjega dne še izpremenile z različnimi uredbami in dopolnilnimi ukrepi, so se državni prispevki zakonito določili. Država plačuje subvencije edinole priznanim blagajnam strokovnih organizacij. Ako se delavci ali nameščenci nočejo priključiti blagajnam obstoječih strokovnih organizacij, ustanove lahko samostojne strokovne organizacije, katerim dā država iste podpore kot blagajnam strokovnih organizacij, tako zvanim «Gewerkschaftliche

Kassen». Na čelu vsem podpornim akcijam stoji deželni fond za primer krize (fonds national de crise).

Danska kaže neke začetke zavarovanja že leta 1907. v svojih blagajnah za brezposelne, ki so financijelno popolnoma neodvisne od delavskih organizacij. Zakon z dne 22. decembra 1921. temeljito urejuje delavsko zavarovanje. Ustanovē se fondi za brezposelne, v katere prispevajo delodajalci, država in blagajne za brezposelne. Nadzorstvo tega zavarovanja si pridrži država, in sicer potom posebne oblasti, ravnatelja za posredovanje dela in za zavarovanje proti brezposelnosti.

V **Franciji** je z odredbo z dne 9. septembra 1905. in 28. decembra 1912. določeno, da država prispeva stanovskim organizacijam za podpiranje brezposelnih delavcev. Ta določila veljajo še danes. V splošnem pa je v Franciji za zavarovanje proti brezposelnosti prav slabo preskrbljeno, tudi se le malo uporabljajo državni pri-

«Menda straši.»

Dekle je s silo zadrževalo jok in je reklo samo:

«Strah me je.»

Godrnjaje jo je odpeljal puškar za seboj. Mimogrede jimia je še voščil pisar lahko noč, potem se je umaknil v sobo in je bil zadovoljen s svojim uspehom. Potisnil je roke v žep in je koračil od kota do kota. Življenje je bežalo mimo njega: vsi dogodki od tistega dne, ko ga je njegov oče peljal v Celovec v gimnazijo. Oče je bil kmet, pa je hotel imeti učenega sina. In sin je študiral, da je bilo veselje. Poznal je vse skrite gostilne v mestu in lepo vrsto brhklih natakarič. Zraven učenja in drugih poslov se je brzo otreseel kmetiške šare in nerodne govorice materine. Tako je prišlo polagoma do tega, da so mu dali na gimnaziji slovo, ker se kljub dveletnemu naporu ni mogel skobacati preko tretjega gimnazijskega razreda.

Skušal je pregnati nadležne podobe in je segel po smrdečem žganju in zelenkasta tekočina mu je zbudila malec omagujoči ponos. Kaj bi s starim in z minulostjo, danes je pisar in gospod. Pa naj se kdo postavi z dekletom, kakršna je Tomijeva Tini!

«Nunc est bibendum,» je porabil ostanek iz nekdanjih krokarskih večerov. Razkrenil se je po postelji in je zaspal v prijetni zavesti, da bo najvažnejša božična govorica po vsem

Sv. Jožefu nova ljubezen. On, gospod Anton Lomnik in Tomijeva Tini...

V božičnih dneh so se oglasili v Reberjah Slovenci. Delavstva je bilo malo vmes, a tem več ljudi iz okolice Fantje kakor hrastje in dekleta kakor rože, a vmes možaki korenine so prišli na zabavo, ki jo je priredil Sokol na Silvestrov večer. Bili so to ponosni izgnanci, ki niso pripoznali sile nad seboj...

Tisto popoldne je razložil Anton Lomnik puškarju, kaj se godi v Reberjah.

«Če bi Tini hotela, bi lahko šli.»

Puškar je nagubal čelo in premišljal. Večletna skrb mu je razbila enotnost misli in pojmov in dolgo ni vedel, kako naj krene, da bo prav. Mislil je na Müllerjev polom in na dogodke izza prav mladih Tininih dni... Sorodstvo s Kočulhe mu je stalo pred očmi.

«Če hočete, le. Jaz ne grem.»

Gospod Lomnik je zakril posmešek in je pripomnil obžalovaje:

«Kaj bom sam!»

Puškar je zakašljal in se ozrl okrog sebe. Vse polno muke je bilo v njem, a najbolj ga je skrbelo zaradi Tinice.

«Pa bi bila morda mladost bolja za družino.»

Komaj je pisar začul, se je urno oprijel besede:

«Če dovolite Tinici?»

Puškar je bil zelo zadovoljen. Ponos je zakraljeval v njem in niti v sanjah ni oče slutil ponižanja. Oči so se mu smejale od veselja, vendar je še hotel urediti smer in zadržati pravo mero.

«Seve, če bi bilo kaj govorjenja.»

Pogledal je v tla in potem na pisarja. In ko je gledal njegov blede obraz, se mu je zdelo, da se vračajo zopet časi, ko je puškar Tomi nekaj veljal med veljaki. On pa, ki je stal pred njim, je prisedel in je začel z zamolklim glasom:

«Sam ne morem ostati vedno, to veste.»

Puškar je prikimal.

«Za denar mi tudi ni.»

Puškar je izrazil svoje začudenje z dolgim pogledom.

«Če takole premišljuje in gledam...»

Pisar je obmolnil, a Tomi je od nervoznosti brusil nohte ob zguljenih hlačah.

«Ali ne bi rekli pametne besede?»

Tomi se je gubil v raj. In sta rekla besedo tako, da je bila Tini obljubljena njemu, gospodu iz pisarne...

(Dalje prihodnjič.)

Ali ste že poravnali naročnino?

varovalna dolžnost razširila na gotove industrije, ki so delale za vojno. Kakor na Nemškem, se je tudi tu uvedlo po vojni splošno skrbstvo za brezposelne, pa se je že leta 1921. zopet opustilo. Ker pa je beda brezposelnih naraščala, je bila vlada prisiljena, temeljito preurediti zavarovanje proti brezposelnosti, in to z zakonom o zavarovanju proti brezposelnosti z dne 9. avgusta 1920., ki obstoji z malimi izpremembami še danes. Ta zakon obsega skoro vse delavstvo. Izvzeti so pa pač vsi nameščenci (non manuel workers = ne-rokodelci). Izvedba in nadzorstvo je poverjeno celi vrsti oblastev, kojih najvišjo stopnjo tvori delavski in zavarovalni departement v Londonu. Nižjim oblastvom pa stoje ob strani zastopniki gospodarskih samouprav. Skupno najvišje nadzorstvo pa vrši leta 1917. ustanovljeno delavsko ministrstvo.

V Nemčiji se je pojavila ideja podpiranja brezposelnih v sredini preteklega stoletja. Ustanovile so se strokovne organizacije za podpiranje brezposelnih, ki pa so izplačevale podpore le iz lastnih sredstev. Med vojno 1914.—1918. so bile seveda blagajne teh organizacij silno obremenjene. Pod težo inflacije se je končno razrušilo tudi strokovno zavarovanje proti brezposelnosti in leta 1923. ni moglo več izplačevati nikakih podpor. Vlada pa se trudi že od vojne sem, da bi osigurala državno varstvo delavcev, in to potom državnega zavarovanja proti brezposelnosti. Predložilo se je državnemu zboru leta 1919., 1920., 1923. razne

osnutke zakona o zavarovanju proti brezposelnosti — toda niso bili sprejeti. Končno je vendarle sprejel državni zbor osnutek vlade «zakona o zavarovanju proti brezposelnosti», ki predstavlja nekako sredino med skrbstvom in zavarovanjem, tako da ima tudi Nemčija državno zavarovanje brezposelnih delavcev.

V Italiji najdemo prve poizkuse za zavarovanje proti brezposelnosti že za časa vojne. Odredbe iz leta 1918. in 1919. se izpopolnijo z odredbo 19. oktobra 1919. v prisilno zavarovanje; leta 1925. se dodajo še izvršilni predpisi. Provincijalne in interprovincijalne blagajne za brezposelne se ustanove na vsakem zavodu za socialno skrbstvo, ki odločajo: komu naj se dovoli podpora. Kot centralni nadzorni organ fungira deželna blagajna za socialno zavarovanje.

Nemška Avstrija in Poljska sta vpeljali zavarovanje proti brezposelnosti šele po vojni. Poljska je imela prvotno neke vrste zavarovanja proti brezposelnosti po nemškem vzorcu in je ustanovila šele z zakonom od 18. julija 1924.: «o zavarovanju za primer brezposelnosti» državno prisilno zavarovanje.

V Nemški Avstriji obstoja od 10. novembra leta 1925. osnutek zveznega zakona (Bundesgesetz), s katerim naj se enotno uredi socialno zavarovanje — ki pa vendar prepušča zavarovanju proti brezposelnosti dober del samostojnosti.

Alkohol — sovražnik delavstva.

Jugoslovanski Savez Treznosti je preložil svoje sedišče iz Sarajeva v Zagreb. Kakor se je to sklenilo na 2. jugoslovenskem abstinenčnem kongresu (od 2. do 5. julija t. l. v Ljubljani). Sekretariat se nahaja v prostorih «Zagrebačkog Higijenskog Zavoda sa Školom Narodnog Zdravlja (Mirogojska 4.) in deluje v najtesnejši zvezi s tem zavodom. Vsi oni, ki bi želeli sodelovati v abstinenčnem pokretu, se naprošajo, da se javijo na gornji naslov. Naprošajo se za prijavo tudi vsi oni, ki bi na katerikoli način želeli podpirati ta pokret.

Letošnjemu svetovnemu antialkoholnemu kongresu v Winona Lake (država Indija, U. S. A.) je prisostvovalo 3500 delegatov iz 58 držav sveta. Zastopana je bila tudi Jugoslavija.

3. nemški antialkoholni kongres se je vršil od 13. do 16. oktobra v Berlinu.

Smrt socialnega delavca. Nedavno (oktobra 1927.) je umrl organizator «Zdravstvenih združenj» in tajnik «Rdečega križa» v Beogradu, zdrav-

nik in socialni delavec dr. Gavriilo Kojić. Z njim izgubi tudi abstinenčni pokret navdušenega delavca.

Nova jugoslovenska zdravstvena in antialkoholna literatura. Zagrebški higijenski zavod s šolo narodnega zdravja je izdal krasno ilustrirano «Dječju Čitanku o Zdravlju». Ilustriral jo je znani slikar V. Kirin. Knjiga daje otrokom inicijativno, da sami proučujejo, kako bi se očuvali najvažnejših socialnih bolezni: alkoholizma, tuberkuloze in nikotinizma kakor tudi raznih nalezljivih bolezni. Za slovensko osnovnošolsko decu izhaja redno vsaki mesec «Mladi Junak», antialkoholni list «Svete Vojske». Ravno kar je izšla 1. številka 4. letnika z zelo lepo vsebino in dobrimi ilustracijami. Dasi je znano, da v Jugoslaviji Slovenci zaužijejo največ alkohola — je vendar antialkoholni pokret dokaj močan in živ. Nov dokument za to je nova antialkoholna knjiga g. Mrkuna «Zgodovina protialkoholnega gibanja». Informacije glede te literature daje Jugoslovanski Savez Treznosti u Zagrebu.

Politični pregled.

Za vso našo državo najvažnejši dogodek zadnjih dni je bil

podpis francosko-jugoslovenske pogodbe,

ki se je izvršil minuli petek 11. t. m. popoldne v Parizu. Z naše strani je pogodbo podpisal zunanji minister dr. Marinković. Naša država, ki ima silno nezanesljive sosede, kateri radi nasedejo italijanskim zahrbtnim spletkam, naperjenim proti Jugoslaviji, je s tem okrepila svoje staro prijateljstvo s Francijo. Na pomoč Francije smo v naših zunanjepolitičnih neprilikah sicer že od nekdanj lahko vedno računali, vendar je pisмено potrjeno prijateljstvo večjega političnega pomena napram ostalim državam, ki sedaj jasno vedo, da imamo v svojih neprilikah vedno ob strani trdno prijateljico veliko Francijo.

Ponovno je treba poudarjati, da je ta

pogodba miroljubna

in da zasleduje le miroljubne cilje. Ta pogodba celo utrjuje mir v Srednji Evropi, kar zlasti ni prav Italiji. Italijanski politični krogi se zaradi te pogodbe strašno razburjajo in italijansko časopisje hinavsko brenči, da je s to pogodbo celo ogrožen mir, dasi je pogodba sploh zgrajena na tem, da morata Francija kakor Jugoslavija izbegavati vsako priliko za vojno.

Nikdar tako kakor sedaj so Italijani pokazali, kako hudo jim je, ker bo

ta pogodba ovirala Italijo v izzivanju in iskanju prilik za zanetenje vojnega požara z Jugoslavijo.

Vsa italijanska politika s podkupovanjem albanskih atentatorjev in razbojniških bolgarskih komitaških tolpe je šla za tem, da oslabi Jugoslavijo in po možnosti izzove spore, ki

naj bi nudili Italiji, oboroženi do zob, nastop proti naši državi. Italijanska politika laži, zavratnosti, nezanesljivosti in manipuliranja z albanskimi atentatorji ter komitaškimi razbojniki postavi v kaj čudno luč tisto tisočletno italijansko kulturo, katere so vedno polna gobezda usta fašističnih voditeljev.

Naša Narodna skupščina večinoma počiva in bodo

pred Božičem samo še tri seje.

Vlada nima pripravljene snovi in zato ni kaj delati v Narodni skupščini, ki bi lahko danes, še pred uveljavitvijo novega proračuna, rešila nujno vprašanje davčnega izenačenja in omiljenja. Sicer finančni minister napoveduje nov načrt o davčnem izenačenju, toda na take pesmi smo že navajeni iz prejšnjih let in jih zato skoro ne poslušamo več.

Sedaj se pripravlja material za proračun 1928./29. in je bila te dni

v ministrskem svetu proračunska razprava.

Proračun znaša po informacijah iz vladnih krogov 10.800 milijonov dinarjev. Finančni minister si prizadeva, da bi se državni izdatki čim bolj znižali, kar je popolnoma pravilno, samo se ne sme to znižanje zgoditi na račun nujnih gospodarskih in kulturnih potreb.

Posvetovanja med voditelji posameznih strank, ki bi prišle v poštev za veliki demokratski blok, se nadaljujejo.

Kmetstvo-demokratska koalicija,

ki se je ustanovila med radičevci in samostojnimi demokrati, je središče, okrog katerega se bodo polagoma zbrale vse demokratsko misleče stranke v državi. Te dni so se vršili važni sestanki med Pribičevićem, Davidovićem in zemljoradnikom Joco Jovanovićem. Pričakuje se, da se bodo zemljoradniki kmalu pridružili kmetstvo-demokratski koaliciji.

Te dni je bil

v Rumuniji sprejet zakon za zaščito države in monarhije.

Povod temu je dalo močno gibanje opozicije, ki hoče postaviti na rumunski prestol bivšega izgnanega prestolonaslednika Karla. Vlada Bratianua je z vso odločnostjo nastopila proti temu gibanju in je med drugimi zaprla ter postavila pred vojno sodišče bivšega ministra Manoilescua. Manoilescu pa se je tako izvrstno branil, da ga je vojno sodišče oprostilo, kar je med rumunskim prebivalstvom izzvalo veliko zadoščenje. Sodi se, da Bratianu ne bo več dolgo časa ostal na vladnem krmilu. S padcem Bratianuove vlade pa ni izključeno, da bo nova vlada sestavljena iz Karlovih pristavev, kar bi imelo za posledico, da bi se Karel vrnil v Rumunijo in zasedel kraljevski prestol, na katerem je sedaj njegov mladoletni sin.

Cene tujem denariju.

Na zagrebški borzi se je dobilo zadnje dni v valutah:

1 ameriški dolar za 56:20 do 56:40 Din;

v devizah pa 15. t. m.:

1 avstrijski šiling za 8 do 8:03 Din;

100 nemških mark za 1354:50 do 1357:50 Din;

100 italijanskih lir za 307:69 do 309:69 Din;

1 ameriški dolar za 56:65 do 56:85 Din;

100 češkoslovaških kron za 168:05 do 168:85 dinarja.

Narodno-strokovna zveza.

Podružnica Narodno-strokovne zveze na Jenicah sporoča, da se bo vršilo v nedeljo 27. t. m. predavanje o odkritju Amerike, spremljano s skioptičnimi slikami. Predavanje se bo vršilo v običajnem lokalu ob pol 10. uri dopoldne. Članstvo Narodno-strokovne zveze ponovno opozarjamo, da se poslužujejo društvene knjižnice, ki posluje vsako sredo od 6. do 8. ure zvečer. Uradne ure podružnice pa so vsak dan od 6. ure zvečer v lokalu podružnice.

Podružnica Narodno-strokovne zveze v Senovem pri Rajhenburgu ima v nedeljo 20. t. m. javno predavanje «Pegasti legar» s filmom. Predava tov. dr. Benedičič. V nedeljo 4. decembra priredi podružnica na Senovem Miklavžev večer. Vabimo vse tovariše in prijatelje naše organizacije, da se predavanju in miklavževega večera polnoštevilno udeležijo. Miklavžev večer bo predvsem prirejen za deco našega delavstva.

Narodno-strokovna zveza v Logatcu priredi v soboto 19. t. m. javno predavanje. Predaval bo strokovni tajnik tov. V. Kravos. Predavanje se vrši v gostilni pri Doljaku in se prične ob

7. uri zvečer. Po predavanju se vrši družabni večer s pravi zabavnim sporedom. Vabimo člane in prijatelje naše organizacije, da se te zabave polnoštevilno udeležijo. — Vse člane logaške podružnice opozarja odbor, da v redu plačujejo svoje prispevke, ker bomo onim, ki ne bodo redno plačevali prispevkov, ustavili dostavljanje «Nove Prave». To sporočamo radi tega, ker so se nekateri člani pritožili, da niso pravočasno dobili «Nove Prave», kar je bila posledica zastanka na čaharini. Vršimo vsi svoje dolžnosti, ker zastoj delavska strokovna organizacija, lista ne more pošiljati. Hočemo imeti disciplinirano članstvo, ki se zaveda tudi svojih dolžnosti napram organizaciji.

Narodni klub Delavske zbornice ima ob prihodnji skupščini Delavske zbornice, ki se vrši v nedeljo 20. t. m. v Mariboru na predvečer, t. j. v soboto 19. t. m. svojo klubovo sejo v tajništvu NSZ, ki se nahaja v Narodnem domu v Mariboru. Prosimo vse člane Narodnega kluba, da se te seje, kakor tudi skupščine polnoštevilno udeležijo.

Tedenske vesti.

* **Kralj bo bival nekaj časa v Zagrebu.** Kakor poročajo iz Beograda, bo kraljevska rodbina sredi meseca decembra odpovala v Zagreb, kjer namerava ostati par mesecev.

* **Novo knjige Vodnikove družbe.** Vodnikova družba v Ljubljani naznanja svojim članom, da so knjige za leto 1927. dotiskane in vezane ter da so se začele razpošiljati. Vsak član dobi štiri knjige, in sicer: **Vodnikovo pratiko** za leto 1928. z umetniško prilogo našega kralja, povest **«Hiša v strugi»** (France Bevč), mladinsko knjigo **«Vladka in Mitka»** (Zofka Kvedrova) ter poučno knjigo **«Vodniki in preroki»** (dr. Ivan Lah). Knjige se razpošiljajo po naslednjem redu: 1. ustanovniki, ki dobe knjige direktno (ne potom poverjenikov, 2. Amerika, 3. mariborska oblast, 4. ljubljanska oblast, 5. kraji izven Slovenije, 6. direktni člani. Vrstni red, po katerem se knjige razpošiljajo, se vsako leto spreminja. Za leto 1927. ima Vodnikova družba do sedaj 17.200 članov, in sicer 17.043 letnih in 157 ustanovnih. Napram lanskemu letu 2437 več. Za ona poverjenišva, ki še niso javila imenik članov, ali pa poslala članarine, je prihranjenih še 250 izvodov knjig. Posameznim poverjenikom je družba poslala knjige potom železnice ali pošte, kakor so sami želeli. Poverjenišva, ki odpeljejo knjige osebno, bodo prejela tekom prihodnjih dni dopisnico, kdaj naj pridejo po knjige. Isto velja tudi za mesto Ljubljana. Stroške za dopošiljanje knjig naj poverjeniki razdele enakomerno na vse člane. **Vsak poverjenik naj takoj pri razdelitvi letošnjih knjig pobira članarino za leto 1928.**, ki znaša zopet 20 Din. Takojšnje pobiranje članarine za leto 1928., olajša delo poverjenikom in koristi Vodnikovi družbi. Spremembe bivališča onih članov, ki so vpisani pri posameznih poverjenikih, je družba upoštevala do začetka ekspedicije. Oni člani, ki so se vpisali neposredno pri vodstvu družbe v Ljubljani, prejmejo s knjigami vred tudi položnico, s katero naj plačajo čimprej članarino in poštnino v znesku 27 Din za leto 1928.

* **70letnica knezoškofa dr. Karlina.** V torek je praznoval 70letnico svojega rojstva knezoškof lavantinske škofije g. dr. Andrej Karlin. Jubilant je bil še po prevratu škof v Trstu, odkoder se je moral na zahtevo papeža umakniti. Nato je živel nekaj časa kot begunec v škofovih zavodih v Št. Vidu, nakar je po smrti knezoškofa dr. Napotnika prevzel lavantinsko škofijo. Žal, je gospod dr. Karlin preveč zašel na politično polje in raz-

očaral one, ki so od njega pričakovali več nevtralnosti. Drugače je g. dr. Karlin prijazen mož in priljubljen.

* **Rapalska dneva v Beogradu in Splitu zabranjena.** Iz neznanega vzroka beograjska policija ni dovolila v Beogradu manifestacijskega zborovanja ob priliki sedme obletnice nesrečne rapalske pogodbe. Tudi v Splitu je policijsko oblastvo zabranilo rapalski dan. Prepoved je izzvala veliko nezadovoljstvo med meščanstvom vseh strank. Došlo je do velikih demonstracij za naše zaslužnjene brate.

* **Prvi sneg** je zapadel te dni po vsej Sloveniji in je pritisnil pravcati zimski mraz. Preobrat vremena je bil malo prehitel, saj je še sredi minulega tedna bilo prav toplo. Ta sneg pač menda še ne bo obležal.

* **Ameriške novice.** Ponesrečil se je v Chicagu rojak Jožef Brunskole na ulici. Nezavestnega so pripeljali v bolnišnico, kjer je ostal v nezavesti do svoje smrti. Zapušča soprogo. — V Clevelandu je Pavlina Škrlova prerezala vrat svojemu možu v napadu blaznosti. Sedem otrok je ostalo sirot. — Janez Urigel je ustrelil ženo in še samega sebe. Zakonca se nista razumela. Trije otroci so postali sirote.

* **Skrivnostno podzemsko jezero v Hercegovini.** Te dni so v bližini Trebinja v Hercegovini odkrili ogromno podzemsko jezero, katero so pričeli raziskovati strokovnjaki. Jezero je dolgo več kilometrov. Strokovnjaki nameravajo iz jezera napeljati velik vodovod, ki bi mogel vse kraje v trebinjskem okraju, kjer je letos vladalo veliko pomanjkanje vode, preskrbovati s pitno vodo.

* **Štiri prste ji je odtrgalo.** 66letna Marija Slaparjeva, doma iz Gornjega Jezerskega, je te dni obiskala v Kokri svojega sina, ki je zaposlen v Ofnerjevi žagi. Med pogovorom je stala ženica v bližini cirkularke in na nepojasnen način prišla z levo roko v stroj, ki ji je odtrgal štiri prste. Prvo zdravniško pomoč ji je nudil dr. Globočnik iz Kranja. Ker je bila poškodba težkega značaja, je bila ženica odpravljena v ljubljansko splošno bolnico.

* **Vprašanje kmetijske šole v Prekmurju.** Že predlanskim je bilo javljeno, da je ministrstvo za kmetijstvo in vode sklenilo dati Prekmurcem novo kmetijsko šolo. Da se bo ta šola zgradila (enotna šola za kmetijstvo in živinorejo), je izjavil tudi veliki župan na seji mariborske oblastne skupščine. Obenem je povedal, da je že ime-

novan ravnatelj. Na papirju je torej kmetijska šola za Prekmurje že ustanovljena, ima tudi svojega ravnatelja, a nima ne šolskega poslopja in ne potrebnega posestva.

* **Tri smrtne žrtve nesreče v šentjanškem premogovniku v Krmelju.** Te dni se je v imenovanem premogovniku, ki je last dedičev pokojnega g. Andreja Jakila, zgodila strašna katastrofa. V tako zvanem Venče-šahu so goreče plasti premoga zasule tri rudarje: Jerneja Petjeta od Sv. Roka pri Mokronogu, Vinka Kolenca iz Vrhka pri Tržišču in Ivana Hribarja z Velikega Vrha pri Boštanju. Prvi je bil poročen, in sicer komaj 14 dni. Reševanje ponesrečencev se je takoj pričelo, a je bilo brezuspešno. Vse tri so potegnili izpod žerjavice popolnoma ožgane. Bil je strašen pogled na trupla, ki so jim že zgoreli posamezni deli telesa. Kdo je kriv strašne katastrofe, je težko ugotoviti, jasno pa je, da se mora ukreniti vse potrebno v čim najboljšo zaščito rudarjev, zaposlenih v premogovniku. Razburjenje rudarjev spričo tako groznega dogodka je umljivo. Naj se ne odlašajo s temeljitimi varnostnimi merami.

* **Smrtna nesreča.** Na posestvu Lavrinca v Zg. Rečici (občina Sv. Krištof nad Laškimi) se je zgodila velika nesreča. Medtem ko je gospodinja bila odsotna, je njena šestletna hčerka Marija zakurila v kotlu za svinje. Na doslej nepojasnen način se ji je pri tem vnela obleka in je sirota bila hipoma vsa v ognju. Na vpitje je prihitel domača dekla, ki je sicer gorečo obleko pogasila, a otrok je dobil na vsem telesu tako hude opekline, da je umrl.

* **Požar.** Te dni zjutraj je nenadoma nastal požar v gospodarskem poslopiju pivovarne «Union» v Novem mestu. Gasilci so z veliko težavo omejili požar. Gorelo je ves dan.

* **Velik požar v Šikolah pri Ptujju.** Te dni zjutraj ob treh je pri treh posestnikih v Šikolah pri Ptujju nastal požar, povzročeno od silnega vetra, ki je zanesel iskre od brzovlaka na slamnate strehe. Veter je razpihal ogenj in vsem trem posestnikom je vse pogorelo. Na pomoč so prišli gasilci iz Šikole, Gorice, Podove, Maribora, Ptujja in Zirkovcev. Gasilci so imeli naporno delo do šeste ure ter so ob hudem vetru preprečili razširjenje ognja na sosednja, tudi s slamo krita poslopja. Vas je bila v največji nevarnosti in samo najpožrtvovalnejšemu trudu gasilcev se je zahvaliti, da niso vsi posestniki delili usode posestnikov Friderika Majeriča, Simona Premzela in Franca Slatanteja.

* **Samoumor mladeniča.** V Zgornji Sv. Kungoti se je v gozdu tik cerkve obesil komaj 20letni Ivan Drozg, sin premožnejše kmetijske hiše. Vzrok samoumora sta ljubosumnost in jeza, ker mu je hotel ljubico nekdo prevzeti. Nesrečni mladenič je najbrž že opoldne sklenil, da z vrvjo konča svoje življenje. Ves popoldan je z bratom grabil listje, proti večeru je pa brata poslal naprej, domov, češ, da pride kmalu za njim. Komaj je brat odšel, si je pa poiskal drevo ter se obesil.

* **Končna odločitev o železniški zvezi Ljubljane z morjem.** V prometnem ministrstvu je bil podpisan sklep o končno veljavni trasi železniške zveze Ljubljane z morjem. Prometni minister se je odločil za načrt inž. Klodiča (Kočevje-Vrbovsko). Gradba se bo pričela prihodnjo jesen in bo trajala najbrž dve leti.

* **Zvišanje kazni.** Pri zadnjih porotnih razpravah v Mariboru je bil obsojen Jožef Šilak, želarski sin v Rucmancih pri Sv. Tomažu pri Ormožu, ki je dvakrat streljal na svojega očeta Tomaža Šilaka in ga decembra lanskega leta skozi okno v sobo tudi smrtno zadel, na pet let težke ječe. Državni pravdnik je prijavil vzklic zaradi prenizke kazni in je višje deželno sodišče zvišalo kazen na deset let. Šilak bi bil sicer obsojen na smrt, a ob času dejanja še ni bil star 20 let.

* **Strašno neurje na Gorenjskem.** V noči od predzadnje srede na četrtek je v bohinjski kotlini razsajal strahovit vihar. Proti jutru v četrtek se je vihar malo pomiril in se je malo zjasnilo, kar pa ni trajalo dolgo. Preko Črne prsti so se privalili ogromni črni oblaki. Začelo je grmeti in bliskati kakor sredi poletja. Nastal je strahoten vihar, ki je podiral kozolce ter odnašal strehe. Nihče si ni upal iz hiše. Bohinjsko jezero se je tekom dvehurnega deževja dvignilo kar za dva metra. Poplava, ki je nastala, je odnesla mnogo lesa, uničila ceste in pota ter napravila veliko škodo.

* **Močan vihar v Savinjski dolini.** V noči od 9. na 10. t. m. je razsajal nad Celjem in ostalo Savinjsko dolino vihar, kakor ga ljudje le redko pomnijo. Raz streh, ki jih je ponekod veter popolnoma odkril, je letela opeka, popuščal je omet na zidovju in plotovi so padali križem po tleh. Po okolici je vihar izruval mnogo dreves, podrli razne droge ter povzročil na stavbah precejšnjo škodo.

* **Napad verske blaznosti.** Na praznik Vseh svetih je dospela z vlakom iz Slavonije v sosednje Bubenjare gospa Josipina P. Prišla je na grob svojega otroka, ki ji je pred dvema letoma umrl. Gospa P. je soproga železniškega uradnika, Slovenca, ki je med vojno bival v Rusiji, kjer se je seznanil s svojo soprogo in jo tudi poročil. Privedel je soprogo po prevratu iz Rusije s seboj domov in živela sta srečno. Soproga je prestopila iz pravoslavja v katoliško vero. Toda s svojo globoko rusko vernostjo je prinesla precej vere v čarovnice. To ji je začelo mešati um. Po molitvah na grobu svojega otročka, je vpila vso noč, da se je izneverila svojemu soprogu, da je zavrгла otroke, da je velika grešnica in da ji Bog ne bo nikoli odpustil. Železniški uslužbenec, tovariš njenega moža, h kateremu se je zatekla, so jo spremljali v Metliko k sorodnikom, odkoder so jo odpeljali na opazovalni oddelek v Zagrebu. Toda v Zagrebu je niso sprejeli in mora sedaj mož, ki hodi v službo, imeti ubogo nesrečnico brez nadzorstva.

* **Vlom v trgovino.** V Mirni peči so neznanji vlomilci vlomili v trgovino g. Alojza Hudeta in odnesli razno blago. Orožniki so vlomilce zasledovali skupno s policijskim agentom iz Ljubljane, ki je privedel policijskega psa s seboj. Sledovi vodijo v smeri proti Mirni.

* **Samomor šolarja.** V Praprečah pri Beli cerkvi se je obesil 11letni šolarček Fran Krašovec, nezakonski sin posestnika Frana Krašovca. Deček je bil tih in miren, zato je njegov samomor vzbudil obilo začudenja. Vzrok samomora ni znan.

* **Uboj v silobranu.** Delavec Štefan Čaruga se je vrnil iz Francije domov v Slovenjo vas pri Ptujju. V Franciji je bil okoli pet let zaposlen. Bil je na glasu kot zelo marljiv in pošten. Že drugi dan po vrnitvi sta se on in njegov svak, posestnik Pišek, sprla zaradi družinskih razmer. Čaruga je kot miroljuben mož odšel na svoj dom ter se zaprl v sobo. Za njim je prišel Pišek in toliko časa razbijal po vratih, dokler ni vdrl v sobo. Vrgel se je s kuhinjskim nožem v roki na Čarugo, ki je v silobranu pograbil za sekuro in zamahnil proti Pišku. Pri tem mu je spodrsnilo, da je sam padel, a se je hitro dvignil in umaknil. Pišek pa je še huje pritiskal na njega. V skrajni sili je Čaruga ponovno zamahnil s sekuro in vseknil Piška po glavi, da se je ta takoj zgrudil mrtev. Po krvavem dogodku se je Čaruga preoblekel in se odšel prijaviti bližnji orožniški postaji.

* **Napad z železnimi vilami.** Tesar Franc Šuperl iz Zimice pri Mariji Snežni je pred nekaj dnevi malo vinjen začel že v mraku v sosedovo deteljo. Sosedov sin ga je opazil ter navalil nanj z železnimi vilami. Nekolikokrat ga je udaril ter mu zadal take notranje poškodbe, da je moral tesar Šuperl sedaj v bolnico.

Dopisi.

LOGATEC. V noči od 11. na 12. t. m. je pobelil sneg naš obmejni Logatec. Ljudje se preskrbujejo za zimo z drvmi. Kmetovalci se ozirajo na uspehe svojega gospodarstva in se poslavljajo od napornega letnega dela. Zadoščenje imajo lahko, da so si za zimski čas pridobili potrebna sredstva za preživljanje. Ne godi se pa tako delavcu, ki gleda z največjo skrbjo v nastopajoči zimski čas, ko ne ve, kako bo dobil za svojo družino kruh in obleko. Tisti, ki imajo pod palcem, ne kažejo prav nobenega razumevanja za potrebe delavcev. Znano nam je iz nekega pogovora, da je pred Strižinarjevo gostilno dejal neki posestnik: «Delavca je treba priviti, da dela. V poletnem času ga pokličijo ob tleh zjutraj k delu in ko pride zvečer ob desetih domov, ga moraš še zaposliti. Dovolj ima počitka, če leže ob 11. ali 12. spaf. V jeseni pa, ko zmanjka dela, se ga je prav na kratko znebiti.» Pri tem je dotični posestnik udaril z desno roko v zapestje leve roke, hoteč s tem pokazati, kako se požene delavca na cesto. Naše mnenje je, da bi se moralo z delavci obzirneje ravnati. Tudi v sedanjem času bi se moralo upoštevati njih delovno

moč in ne smelo bi se videti v delavcu le objekt, ki se izrablja. Grdo je, če se gleda delavca po strani, češ tisoč krp imaš na sebi, umazan si in tudi pijan. In zmerja se delavce, brez vsakega povoda. Ne zagovarjamo pijancev. Rečemo pa lahko, da se delavca vse drugače sodi, če je v gostilni malo glasnejši, kot pa na primer bogataša. Delavcu se takoj očita, da je pijan, dočim se o gospodi govori, «da je dobre volje», če je tudi gospoda prav tako pijana, kot na primer uboga delavska para. Delavci se organiziramo, da si vzajemno v stiski in potrebi pomagamo. Nekateri po strani gledajo strokovne organizacije. Prav nič jim ni všeč, da se delavec zaveda svoje moči in da se organiziran bori proti izkoriščevalcem. Zabavljanje nasprotnikov in naj bo še tako glasno, nas ne bo nič motilo, da še bolj vztrajno delamo za svojo organizacijo, ki je nekaterim iz razumljivih razlogov tako neprijetna, kot je za nas koristna. Zadnji čas se šopiri po Logatecu tudi izdajica, ki je zapustil naše vrste in smatra za najljubše opravilo, da se pajdaši z našimi nasprotniki. Dolgo pa ne bo trajalo njegovo izdajalsko obnašanje. Pride čas, ko se bo še prav spokorniško rad vrnil med nas.

Pogovor o tem in onem.

Rusko kmetijstvo.

Vsa evropska Rusija je velikansko nizavje, ki ga loči 2500 kilometrov dolgo Uralsko pogorje od še večje severnoazijske nizine.

Ruska nižina zavzema polovico Evrope. To velikansko ozemlje pa ni povsod enako, marveč jako različno. Proti severu se razprostirajo velika šotna močvirja, ki so mesece in mesece pokrita z ledom. Na to ozemlje se naslanjajo proti jugu obširni gozdovi. Južno od gorenje Volge pa leži deželna neizčrpno rodovitne «črne prsti»; to je prava ruska žitnica. Tod se razprostirajo nepregledna žitna polja, medtem ko gozdov skoro popolnoma ni. Še bolj južno, ob Črnem in Kaspijskem morju so stepe, ki prehajajo na zahodu v dobre pašnike, na vzhodu pa v brezupne peščene puščave.

Na teh tleh živi kakih 140 milijonov ljudi, od katerih se preživlja 75 odstotkov s kmetijstvom. Radi tega smatramo Rusijo za pravo kmetijsko državo.

Do leta 1861. je bila vsa zemlja last carske hiše, plemstva in duhovščine; kmetje so bili sužnji. Šele v letih 1861. do 1863. je dal Aleksander II. 43 milijonov nesvobodnih kmetov prostost ter jih napravil svobodne. Pred revolucijo so kmetje imeli le redko kmetije. Posameznik ni imel posestva, temveč le občina. Od časa do časa se je zemlja razdelila med vse moške člane občine, da so jo obdelovali. Na ta način kmet ni mogel obubožati, ker je zemlje itak dovolj. Pred rusko revolucijo pa je bilo razdeljeno med kmete le tretjina zemlje; dve tretjini sta bili last krone in plemstva.

Glede na množino pridelkov nadkriljuje Rusija v vseh strokah kmetijstva, v poljedelstvu, živinoreji in v gozdarstvu, vse druge evropske države; glede umnega gospodarstva pa zaostaja za drugimi naprednejšimi državami. Kaj sledi iz tega? Da bi Rusija lahko veliko več pridelala kakor je pridelala v preteklosti in kakor pridelala danes, če bi bilo njeno kmetijstvo na tako visoki stopnji kakor je na primer francosko. Tako je Rusija prav za prav še deželna bodočnosti. Z umnim gospodarstvom se bo že sedaj ogromno bogastvo zemlje podesetorilo.

Rusija potrebuje za svoje kmetijstvo mnogo strojev, ker so tla taka, da se dado obde-

lovati le s stroji, ki jih je danes še malo na teh ogromnih poljih.

Rusko kmetijstvo ovira tudi tamkajšnje podnebje. Dolge zime in kratka, vroča poletja; ko žito hitro zori, silijo ruskega kmeta, da opravi v nekaj tednih (od maja do julija) isto delo, za katero je pri nas mesece časa; podnebje ga torej sili, da uporablja več človeških in živalskih delovnih sil, čeprav le za kratek čas. Ker je ob tem času povpraševanje po delavcih veliko, so temu primerno tudi zelo dragi. Tako se zgodi, da ob setvi in žetvi zapro tovarne in da gredo tovarniški delavci opravljati poljska dela.

Rusija je tudi zelo bogata z lesom. Kljub slabemu gospodarstvu in nezadostnim potem je še vedno izvažala veliko množino lesa. Največ gozda je na severu; južni kraji pa trpe na pomanjkanju lesa. O umnem gozdarstvu v Rusiji ni govora. Na severu ima gozd tako malo vrednosti, da ga izkoriščajo le za izdelovanje pepelika (potošeljca), smole in tera; ponekod pa se nahajajo tudi moderno urejene tovarne za lesovino. V splošnem porabijo v Rusiji jako veliko lesa pri gradnji hiš, v industrijske svrhe in za kurjavo.

Pa ne le naši gozdarji, tudi naši živinorejci bi začudeno gledali, če bi prvič videli rusko gospodarstvo.

Živinoreja je eden glavnih virov ruskega narodnega bogastva. Rusija nadkriljuje po številu glav živine vse druge evropske države. Primeroma navajamo statistiko izpred vojne: 22 milijonov konj, oslov in mul, 33 milijonov goved, 39 milijonov ovac, 10 milijonov svinj.

Ruska živinoreja pa se hudo loči od naše živinoreje. Z izjemo konjereje, za katero obstoji 3000 kobilarn, goje Rusi živino v velikih čredah, in to zlasti po neskončnih južnih stepah. Tu živi živina v tisočglavih čredah vse leto na prostem brez vsakega nadzorstva. Na severu pa jo morajo krmiti po hlevih 100 do 200 dni na leto. Pri takem gospodarstvu je jasno, da ne morejo pridelati dosti masla in sira. V kuhinji uporabljajo Rusi ovčjo mast. S posebno skrbjo se goje konji, Rusija nima le največ konj v Evropi, ampak tudi najboljše. Carska Rusija je lahko opremila cele kavalerijske polke s konji iste barve.

Kaj nam pove ta kratki pregled ruskega poljedelstva? Naravno bogastvo ruske zem-

lje je neizmerno, način izkoriščanja pa je še nezadosten.

Ruske vlade so se vedno trudile, da bi odpravile velike nedostatke ruskega gospodarstva. Zlasti železnice so veliko pripomogle, da se je povzdignilo blagostanje ruskega naroda. Kljub vsemu temu pa moramo še enkrat poudariti, da je ta ogromna slovanska zemlja še dežela bodočnosti. Ko si prisvoji Rusija moderne načine obdelovanja polja in izkoriščanja naravnega bogastva zemlje, postane ena najmočnejših držav na svetu.

★

Nekaj o solncu in solnčnih pegah.

Vzvišeno nad naše pojme plava ogromna solnčna krogla v vsemirju. Ogromna je njegova razdalja od naše zemlje, znaša 150 milijonov kilometrov. Tudi sile, ki jih daje od sebe, se dajo izraziti s številkami, o katerih je stvarna predstava skoraj nemogoča; samo sile, ki jih daje solnce od sebe v obliki toplote in svetlobe, znašajo 580.000 trilijonov konjskih sil. Trilijon je število, ki ga s številkami zapišemo z dvajstim ničlami (1.000.000.000.000).

Preten so iznašli daljnogled, v starem in tudi še v srednjem in novem veku, so mislili, da je solnce večna luč, ki jo je stvarnik ustvaril, prižgal in postavil na firmament, da nam večno sveti. Razumljivo, da ljudje takega naziranja niso bili prav nič veseli, ko je Galilej odkril solnčne pege. Iz tega duševnega razpoloženja je tudi razumljivo, da so se nekateri branili pogledati v daljnogled, samo da ne bi izgubili vere v neomadeževanost solnca.

Modernega človeka seveda take misli ne vznemirjajo več, nasprotno naši učenjaki se oborožujejo z vedno boljšimi daljnogledi in raznimi drugimi pripravami, da bi čim bolj spoznali naravo in njene skrivnosti, da, še več, svoje znanje o svetu in vsemirju hočejo tudi tehnično izkoriščati.

Solnčne pege niso vedno enake, temveč se neprestano izpreminjajo. Vprav zdaj, leta 1927, se bližamo dobi največjih solnčnih peg. Ze leta 1926. so se pokazale solnčne pege v izredni velikosti. Takrat se je veliko govorilo in pisalo o vplivu teh peg na našo zemljo. Splošno se pripisujejo viharji, ki so takrat divjali po nekaterih krajih, solnčnim pegam, ki so v onih dneh krožile nad srednjim delom solnčne oble. Kdo ve, kaj nas še čaka v naslednjih dveh letih, za kateri se napovedujejo ogromne tvorbe solnčnih peg. Kajti videti je, da bo spadalo delovanje solnca, ki se nam napoveduje, med najpomembnejše, kar so jih do zdaj opazovali. To je dovolj vzroka, da se učenjaki z vsemi sredstvi trudijo, da bi čim več odkrili o površju solnca ter pojasnili pojav solnčnih peg in podobnih prikazni.

Za raziskovanje solnčnih peg si je pridobil največ zaslug nemški zvezdoslovec Schwabe, ki je več desetletij opazoval solnce in preštel pege na njem. Ta učenjak je po petindvajsetletnem opazovanju odkril v štiridesetih letih minulega stoletja, da se pojav solnčnih peg od časa do časa ponavlja. Leta 1852. se je lotila te zadeve zvezdarna v Zürichu ter nadaljevala redno opazovanje solnca. Od tega časa opazujejo v tej zvezdarni vsak dan solnčne pege ter proučujejo njihov vpliv na pojme na zemlji, zlasti na vreme.

Da vplivajo solnčne pege na električne pojave na naši zemlji in na ljudi, ki so občutljivi za vreme, je že zdavnaj znana stvar. Da pa prihajajo iz solnčnih peg naravnost smrtonosni žarki, so raziskovalec solnca dognali šele v najnovejšem času.

Francoski zdravnik in zvezdoslovec Maurice Faure (Moris For) je statistično (s podalki) dokazal, da se število dnevnih primerov smrti in število ter velikost solnčnih peg čudovito uje-

mata, to je, če je kak dan mnogo solnčnih peg izredne velikosti, umrje veliko ljudi, nasprotno pa, če je malo solnčnih peg in so te manjše, je tudi primerov smrti malo. To odkritje je učenjake silno presenetilo in so veliko o njem govorili.

Gotovo je, da bo znanost še marsikaj odkrila na solncu ter nam pojasnila stvari, ki so nam danes še skrivnost, vendar moramo priznati, da spada opisano odkritje med najpomembnejše, ker gre tu za najpoglavitejšo človeško zadevo, za njegovo življenje. In ali ni čudno, da je solnce, ki nam je veljalo doslej kot vir in ohranitelj vsega življenja, lahko včasih tudi znanilec smrti?

★

Prehrana in zdravje.

Mnogo bolezni si nakopljemo s tem, da jemo, česar bi ne smeli jesti, ali pa da ne jemo, kar bi morali zauživati. V mladih letih vprašanje prehrane ni tako važno, kajti mlademu krepkemu žolodcu skoroda nobena hrana ne more do živega, vendar se pri slabotnih neprimerna hrana pozneje maščuje. V poznejši dobi se pa pojavi pri človeku nagnjenje k raznim boleznim. Te bolezni so večinoma posledica nepravilne prehrane. Spočetka človek take zahrbtni bolezni niti ne opazi, pozneje pa postane zelo občutna bolezen.

S pravilno prehrano lahko večino teh bolezni preprečimo ali vsaj znatno ublažimo. Zato lahko vsaka skrbna mati mnogo stori za zdravje svoje rodbine. Znano je, da ista hrana v enaki množini ne prija enako vsem članom rodbine. Drugačna mora biti hrana za človeka, ki ima lahko delo, kakor za onega, ki opravlja težko delo. Kdor se mnogo giblje v prosti naravi, mora imeti drugačno hrano kakor oni, ki pri svojem poklicu večinoma sedi. Drugače je treba kuhati za zdrave ljudi kakor za bolnike.

Seveda gospodinja nima vedno toliko denarja na razpolago, da bi bilo mogoče ustreči vsem rodbinskim članom. Vendar se pa dá to do gotove meje storiti. V tem pogledu nam pomaga narava sama, ki regulira prehrano na ta način, da nudi človeku tek do te ali one jedi, dočim so mu druge jedi zoprne. Ako človeku nobena jed ne tekne, lahko sklepamo, da človekovo telo ni v redu. Najboljši zdravnik v takem primeru je post. Zanimivo je, da bolne živali sploh ne jedo. Hrana, ki jo uživamo prepogosto, se nam pristudi. To pomeni, da je telo prenasičeno s to enolično hrano in da hoče imeti izpremembo. Otroci mnogokrat nočejo jesti goveje juhe in mesa, pač pa zahtevajo sadje in močnate jedi. Takim željam je ustreči, ako je le mogoče. Včasih se pa človek vendarle ne sme zanesti na tek. Tako n. pr. tekne bolniku pri tifusu solata, ki je pa ne sme jesti, ker bi povzročila smrt.

Skrbna gospodinja mora dobro vedeti, kaj komu tekne in kaj ne. To izve iz primernih kuharskih knjig, ki razpravljajo o primerni prehrani. Eno načelo pa velja splošno, in sicer, da je hrana tem boljša, čim enostavnejša in skromnejša je. Zato so bili ljudje včasih tako zdravi in zato je sedaj na svetu tako malo zdravih ljudi.

★

× **Stoletnica smrti odkritelja električnega toka.** Pred 100 leti je umrl učenjak Aleksander Volta, ki je s svojim odkritjem odprl svetu neusahljiv virec elektrike. Rodil se je Volta leta 1745. v italijanskem mestu Como. Od mladosti se je bavil z elektriko in končno mu je bilo dano izpopolniti to, kar je malo let poprej deloma že odkril na dveh žabjih krakih Galvani. Volta je dokazal, da vodi stik dveh različnih kovin do električnega toka. Njegova iznajdba je leta 1799. podala prvi stalni električni vir. Volta je nalagal srebrne in cinkaste ploščice drugo na drugo, vmes pa vlažne koščke klobučevine in tako na-

pravil prvo električno baterijo. Njegova iznajdba se je bliskovito razširila po svetu. Volta je moral priti s svojimi aparati tudi v Pariz in je veliki Napoleon vse poskuse zasledoval z največjo pozornostjo. V času, ki je ostajal Volti od znanstvenih raziskovanj, se je pa učenjak mnogo ukvarjal z vrtnarstvom in kmetijstvom. Ves svet pozna njegove velikanske zasluge za človeštvo na polju elektrike, malo bo pa znano, da je v svoji domovini uvedel tudi sajenje krompirja. Volta je imel v Parizu prijatelja Parmentierja, ki mu je tožil, da se zastonj trudi navaditi svoje rojake, naj sadijo krompir. Volta je takoj spoznal veliko vrednost tedaj še skoro nepoznanega krompirja. Iz Pariza je prinesel nekaj krompirja domov ter takoj začel z nasajevanjem. Da bi krompir na dolgo in široko priporočal rojakom, kakor je to brezuspešno delal francoski prijatelj, mu ni padlo na misel. Predobro je poznal slabosti človeške narave. Svojo njivo je ogradil s plotom ter strogo zabranil jemati krompir. Uspeh ni izostal. Ponoči so sosedje večino krompirja pokradli in v kratkem času je bil daleč okrog učenjakove njive nasajen prepovedan krompir. Umril je Volta v visoki starosti leta 1827.

× **Tigri na ladji.** Na nekem angleškem parniku je nedavno eksplodiral parni kotel, kar je povzročilo na parniku splošno zmešnjavo. Strah in groza sta spravila ob um nekega mornarja, ki je skočil h kletki, v kateri so bili tigri, namenjeni za Hamburg, in jo odprl. Zveri so skočile na krov in razmesarile več mornarjev, ki niso mogli pravočasno zbežati v kabine. Kapitan je izdal nalog, da se zveri postrelijo, kar se je tudi zgodilo. Parnik je z veliko zamudo prispel v Hamburg.

× **Brezpravnost žensk v Albaniji.** V Albaniji žena ne uživa enakopravnosti. V zakonu more Albanec odpustiti svojo ženo, ako ta nima otrok ali ako mu povije samo žensko deco. Mož namreč, ki nima sina, je izpostavljen javnemu preziranju. Pri ločitvi mora mož vrniti ženi njeno balo in za vsako leto zakona ji mora dati po eno ovco. Žena pa nima pravice zahtevati ločitev zakona niti tedaj, ako jo mož zapostavlja. Samo ena pot ji ostane odprta: da sama postane mož. To se izvrši pred vaškimi starešinami na slovesen način. Žena, ki se odloči za ta korak, mora poslej živeti popolnoma kakor mož. Nositi mora moško obleko, iti v vojno, sodelovati na zborovanjih in podobno. Gorje ji, če le za hip pozabi na svoj novi spol. En sam poljub zadostuje, da izgubi vse pravice in vsako varstvo ter jo sme vsakdo ubiti, ne da bi se mu bilo treba zaradi tega bati sodne kazni. Žalostno je, da moramo še v Evropi govoriti o taki kulturni zaostalosti.

× **Smrtna kazen v Rusiji omejena.** Ruska vlada je znatno omilila kazenski zakonik in v več primerih nadomestila smrtno kazen z zapornom. To velja za prestopek zaradi polastitve uradnega oblastva, zlorabe uradnega oblastva, protipravnih sodb, podkupovanja in poneverbe. Baš poneverba je v mnogih primerih zahtevala smrtno kazen. Kakor pa je podoba, ruska sodišča nikakor niso voljna, primere poneverbe soditi milejše.

× **Ženska armada v Rusiji.** Ruska vlada organizira posebno žensko armado. Doslej se je prijavilo za to armado okrog 200.000 žensk. Komisar za vojne zadeve Vorošilov je izdal na te ženske vojake poseben proglas, v katerem jih poziva, naj čvrsto sodelujejo pri organizaciji velike rdeče armade. V sovjetski armadi je doslej že 72 ženskih oficirjev. Njihove uniforme se prav nič ne razlikujejo od običajnih vojaških uniform, 29 ženskih oficirjev je bilo tudi že odlikovanih za vojaške zasluge z redom Rdečega zmaja, ki je najvišje sovjetsko odlikovanje. Te dni pa je položila prva ruska ženska izpit za letalskega oficirja.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Toda glej! Ali se ne premiče nekaj med nagrobnimi kamni? Da, — kot senca se približuje liki duh, ki se brez pokoja klati okrog po svoji smrti. Toda to ni duh, marveč živo bitje. — Sedaj je že slišati odmev korakov nočnega sprehajalca. V temen plašč zaviti hodi počasi med grobovi ter tu pa tam za trenutek obstoji in pozorno gleda okrog sebe, vendar pa kljub temi nadaljuje svojo pot v gotovi smeri.

Sedaj vzravna glavo pokonci, svetla lumina svetloba obseva črno krinko, ki domala zakriva obraz plemenitih potez. Mož s krinko je oseba, ki je v nočni uri prišla na pokopališče na zapadnem delu mesta. Strašni maščevalec gre naravnost proti zagonetnem grobu. Videti je, da se je dal o legi kraja, kamor je bil namenjen, točno poučiti, kajti naenkrat je nameril svoje korake v stran, kmalu nato pa obstal pred zagonetnim grobom.

«Našel!» zasepečejo njegove tresoče se ustnice.

Luna je jasno obsevala vedno zelene ciprese, grob in krasen nagrobni spomenik, ki je stal ob grobu.

Dan mu je do podrobnosti vse natančno sporočil. In res čudno! Dasi je bil nagrobni kamen naravnost umetniško delo, ni bilo v njem vklesano nobeno ime. Iz ničesar se ni dalo sklepati, kdo počiva pod to gomilo.

Mož s krinko stoji nepremično poleg groba. «Ha, to je morda Sampsonovo delo. Pa ne da bi stari služabnik, ki sedaj pozna mojo skrivnost, nameraval celo preprečiti, da žalujem ob grobe svoje Ellene? Tu naj počiva moje edino ljubljeno bitje, moje vse?»

«Ha, kdo mi brani, da dam sedaj takoj s svojimi ljudmi, ki zunaj pokopališča čakajo na moje ukaze, izkopati grob ter si tako sam pridem na jasno? Kdo mi more to zabraniti?»

Nočni vetrič tajinstveno šumlja ter nalahko prigiba še gole vejice grmičevja, ki se okrog in okrog dviga nad gomilami. Igranje vetriča odmeva liki glas:

«Ne stori tega! Pusti umrle v miru! Le zločinec si upa motiti mir, ki kraljuje v grobu.»

Toda tajinstveni mož ne sluša glasu narave.

«Gotovost, — da, gotovost moram imeti. Prej ne najdem pokoja, Ellena, moja Ellena, ali spavaš tu v tem grobu?»

Za hip zakrije lunino svetlobo senca. Začuden se ozre mož s krinko kvišku. Nad sabo vidi frfotati majhno sovo, ki je gnezdila na pokopališču ter sedaj v tihem letu nad grobovi išče hrano za svoje mladiče.

Tedaj pa odleti nočna ptica odtod z veliko naglico v smeri proti severu. Zdi se kot da nočnega sprehajalca vzpodbuja, da naj ji sledi. Toda ta vidi le grob. Grozen boj divja v duši tega moža. Ali naj dá grob odpreti — ali ne? Z roko dá znamenje svojim ljudem, da naj pridejo bližje. Beseda zadostuje, da je zagonetka rešena. Toda te besede ne izgovori. Nemo stoji poleg groba. Kaj je povod, da strašni človek ne izvrši svojega namena? — Bojazen pred veličastvom smrti? — Strah pred kaznijo mogočnejšega bitja, ki bi tako onečaščenje maščevalo?

Na ta vprašanja si tajinstveni mož ne vé odgovora. Kako je kopnel, da končno prežene negotovost, ki ga tako grozno muči, da zazna, če pod to gomilo počiva njegovo najdražje. Morda leži njena lepa glava še nepopačena na belih blazinah njene deviške postelje. Morda se smehljajo njene ljubke ustnice, katere je tolikrat poljuboval vroče, strastno. Toda možno je tudi, da se mu nudi režeč pogled smrti iz praznih očesnih votlin, da je nekoč tako cvetoča postava vsled razkroja in gnilobe strašno popačena.

Da, ta bojazen ga je zadrževala, da ni dal odpreti groba. Elleno je zadnjikrat videl, ko je ležala — kot je menil — mrtva v postelji. Tedaj je bil njen ljubki obraz docela izpremenjen, neki mračen izraz je popolnoma izpremenil njegove ljubke poteze, da se je skoro preplašen obrnil od nje.

Ali ima ljubki obraz še sedaj tiste mračne, kljubovalne poteze, ki mu hočejo reči, da se je njegova ljubav v sovraštvu in zaničevanju njegove osebe za-

strupila? Morda. — Znova se oglašča v njegovem srcu zli duh.

«Prepričaj se sam! Daj grob odpreti! Tvoji ljudje ti naj povejo, če je zunanost umrle Ellene popačena ali ne. Potem se lahko tudi na lastne oči prepričaš. — Ne oklevaj, polnoč je, nihče te ne bo motil.»

Toda proti temu glasu se dviga drugi, plemenitejši glas njegovega strastnega srca.

Ta glas mu kliče:

«Pusti mrtve v miru. Če spava tvoja Ellena tu pod to gomilo, je ne smeš motiti v njenem pokoju. Brezmejno mnogo je trpela. Šla je v smrt, ker je zvedela, da si ti morilec deklet. Prevroče, preveč vdano te je ljubila, zato je umrla. — Ne nadaljuj zločinskega početja!»

Oh, če bi bil le vedel, da spava v tem grobu tuja, neznanca oseba. — Da bi bil sledil letu male sove, daleč proti severu. — Tamkaj, na Škotskem, leži rešitev uganke. Kajti ob isti uri, ko je tajinstveni mož bojeval boj ob grobu brez napisa s svojimi nasprotujočimi si čustvi, je ležala na Škotskem, v samotnem gradu, lepa deklica brez spanja na svilenih blazinah. In njene tresoče se ustnice so šepetale:

«Ne morem ga pozabiti, ne morem. Moj Bog, ugasni vendar v meni to nesrečno ljubezen, pusti me umreti!» Zdi se, kot da bi neka tajinstvena mož prenesla te besede z bliskovito naglico v glavno mesto Velike Britanije, kot da bi sladek angelski glas vlił novo tolažbo v razdrapano srce zagonetnega moža. Sledeč nenadnemu navdahnjenju stopi k nagrobni kamnu ter se dotakne z desnico.

«Ellena, moja draga, edina ljubav, katero sem ljubil iz vsega srca! Na tem mestu ponavljam svojo prisego, da bom ljubil le tebe, edinole tebe do smrti. Nikdar naj kaka druga ne zavzame tvojega prostora v mojem srcu, in če bi prišla tudi sama kraljica vil, da me omami s svojo ljubavjo. Ellena, moja ljubka, vroče ljubljena deklica, ne vem, če tvoji umrljivi ostanke počivajo tu pod to gomilo, kljub temu pa vendarle ne maram razrešiti skrivnosti, celo v tem primeru ne, da bi zaradi tega še marsikatero noč ne mogel zatisniti oči. Spavaj sladko, moja sladka ljubav, tvoj William ti ostane zvest. — Znova nezmožen druge ljubezni!»

Zopet zašumlja vetrič v grmovju. Zdi se kot bi donal besede tako oddaljene ljubljenske k možu s krinko.

Kajti v tem trenutku kleči Ellena pri svoji postelji. Moliti hoče, toda ne more.

«William,» stoče ubogo dete, «tvoje slike ne morem izruvati iz svojega srca. In vendar te moram z zaničevanjem prezirati, da, moram. Ah, moj Bog, ali me res ne moreš rešiti teh muk?»

Ali je luna tista tajinstvena vez, ki družiti nesrečno dvojico? Ali pa morda druge tajinstvene sile, ki so zapazile, da ljubčca dvojica ob istem času kljub velikanski oddaljenosti s tako vročim koprnenjem misli na srečne že minule čase? Toda kako različne so vendar te misli!

Ellena ve, da je njen izvoljenec še živ. Toda zanjo je mrtev, nikdar več ga ne sme videti. In William? On je uverjen, da Ellene ni več med živimi, da, on je trdno prepričan, da počiva v zagonetnem grobu, pri katerem sedaj stoji.

Še vedno se oglašča v njem zli glas, toda on se pogumno upira njegovim vabam. Mrtve izvoljenke ne mara motiti v njenem pokoju, ne, raje prenaša muke polno negotovost. Če bo le v stanu? Svoja strastna čustva, svojo naglo, često divjo naravo pozna prav dobro. Dvomi bi se znova pojavljali v njegovem srcu, zagonetni grob bi se nikdar ne mogel izbrisati iz spomina. Ali naj vendarle danes pusti odpreti grob?

«Ne,» se oglasi v njegovi notranjščini, «pokazati hočem, da sem v obvladovanju samega sebe močnejši kot divje strasti. Ellena naj v miru počiva! Hočem se obvladati, in to tudi moram.»

Kot v begu hiti proč, niti enkrat se več ne ozre na samotno gomilo, nagrobnega spomenika ne mara več videti.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Ne more biti vsem prav.

Marjana: «Nič več se ne dam fotografirati!»

Štefan: «Zakaj pa ne?»

Marjana: «Če sem res sebi podobna, mi slika ni všeč, če sem pa na sliki lepša kakor v resnici, pa mojim znanckam ni prav.»

Obširno poročilo.

Žida Izaka Roženkranca so potegnili mrtvega iz reke. Njegov prijatelj Abraham Kon, ki je baš prispel na lice mesta, je dobil naročilo, da to žalostno vest z največjo obzirnostjo sporoči pokojnikovi ženi.

Abraham se je podal nato v stanovanje mrtvega prijatelja Izaka, katerega žena pa Abrahama ne pozna, pozvonil, in ko mu je žena odprla, jo je vprašal: «Ali je tu pri vdovi Roženkrancevi?»

«Ne pri vdovi, temveč pri gospe,» je popravila Roženkrancova.

«Ali se greste staviti, da ste vdova?» je odgovoril Abraham mirnodušno.

Slepar.

Gospa: «Ali bom dobila vse meso, ki ste ga dali na tehtnico?»

Sleparski mesar: «Gotovo! Zakaj bi ga ne!»

Gospa: «Potem mi dajte tudi svojo desno roko, ki jo tiščite na meso...»

Resnico povedal.

Žena: «Divjačina v našem lovskem revirju se je zelo razmnožila.»

Mož (lovec): «Razumljivo, ker jaz ne streljam kar od kraja.»

Sinko: «Atek, ti zadeneš prevečkrat po-»

Modra kri.

Grofa je ugriznila bolha in je grof zato bolho ujel. Toda je ni ubil, nego jo je previdno spustil z okna na prosto.

Grofica: «Zakaj je nisi ugonobil?»

Grof: «Nemogoče. Moja modra plemenitaška kri teče v njenih žilah...»

Resnica.

Profesor: «To je okostje neke ptice. Ali mi veste povedati, kakšne?»

Dijak: «Mrtve...»

Spremenil je naziranje.

Bolnik: «Ali je operacija neobhodno potrebna, gospod doktor?»

Zdravnik: «Seveda, mladi mož, če si hočete ohraniti življenje.»

Bolnik: «Koliko bo pa stala? Jaz imam malo denarja.»

Zdravnik: «Tako, tako. Mladi ste še, kar vzemite to zdravilo, vam bo že odleglo...»

Jasen odgovor.

Učitelj sprašuje deco v šoli, kako se imenuje človek, ki krade. Ker mu ne zna nihče odgovoriti, vpraša malega Tončka: «Pomisli, Tonček, ako jaz sežem v tvoji žep in vzamem iz njega dva dinarja! Kaj bi bil jaz?»

Tonček: «Čarovnik, če bi iz mojega praznega žepa privlekli denar...»

Violine od 95 Din,
gramofoni od 345 Din,
gitarne harmonike od
35 Din, mandoline od
136 Din, citre od
192 Din, gitare od
207 Din, lesena in
pločevina sta pihala,

tamburice itd. v prvovrstni kvaliteti, po izredno nizkih cenah, direktno iz tovarniškega skladišča 8 dni na ogled. Instrument, ki vam ne bi ugajal, vzamemo nazaj. Velik ilustrovani cenik zastonj.

Zahtevajte ga takoj od tvrdke: Skladišče
MEINEL & HEROLD

tovarna glasbil, gramofonov in harmonik, MARIBOR št. 105